

USNESENÍ

Vrchní soud v Olomouci projednal ve veřejném zasedání konaném dne 5. prosince 2023 odvolání **obžalovaného Jiřího S.**, narozeného xxx, proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 13. 7. 2023, č. j. 53 T 5/2023-3160, a rozhodl

takto:

Podle § 256 tr. ř. se odvolání obžalovaného Jiřího S. zamítá.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 13. 7. 2023, č. j. 53 T 5/2023-3160, byl obžalovaný Jiří S. uznán vinným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit tak, že nejméně od 6. 12. 2015 do 2. 1. 2020 v Olomouci a na dalších místech, v úmyslu se obohatit, využil toho, že poškozeným byla známa jeho tehdejší pracovní pozice vedoucího pobočky Raiffeisenbank v Olomouci, která vzbuzovala pocit důvěryhodnosti a solventnosti, kdy tyto osoby jej současně znaly jako osobního či firemního bankéře, příbuzného, přítele či souseda a pod smyšlenými záminkami zhodnocení finančních prostředků formou výhodné investice vylákal od celkem 29 poškozených, kteří jsou podrobně specifikováni ve výrokové části rozsudku, finanční prostředky, jejichž získání podpořil vystavením směnky, přičemž však zamlčel, že jeho majetkové poměry neumožňují takto získané finance vrátit a že v rozporu se svými tvrzeními a přísliby tyto použije na kurzové sázky, neboť je patologickým hráčem, případně na úhradu dluhů jiným věřitelům, a daným jednáním způsobil škodu v celkové výši nejméně 52 873 207 Kč.
2. Za toto jednání byl obžalovanému uložen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 6 let a 9 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou, a dále byl jmenovanému uložen podle § 73 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu povolání souvisejících se správou finančních prostředků třetích osob v trvání 7 let. Dále bylo obžalovanému uloženo podle § 99 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zákoníku ochranné léčení psychiatrické ve formě ambulantní. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. pak byli poškození blíže jmenovaní ve výrokové části napadeného rozsudku odkázáni se svými nároky na náhradu majetkové škody na řízení ve věcech občanskoprávních.
3. V podrobnostech popisu skutkového děje, jakož i uložené sankce, respektive výčtu poškozených, o jejichž nároku bylo rozhodnuto, odkazuje odvolací soud na výrokovou část napadeného rozsudku.
4. Proti tomuto rozhodnutí podal obžalovaný prostřednictvím své obhájkyne Mgr. Lucie Dufkové odvolání (č. l. 3175, 3179 – 3180) do výroku o uloženém trestu a ochranném opatření, které odůvodnil následujícím způsobem. V první řadě obžalovaný poukázal na skutečnost, že již v průběhu přípravného řízení spolupracoval s policejním orgánem a se státním zástupcem jednal o dohodě o vině a trestu, kdy tento svůj postup završil před

nalézacím soudem, kdy prohlásil svou vinu ve smyslu § 206c tr. ř. Tímto postupem doufal, že mu bude uložen trest odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby za užití ustanovení § 40 odst. 2 tr. zákoníku, kdy pro tento postup byly splněny zákonné podmínky. Ačkoliv si je obžalovaný vědom, že snížená přičetnost, která byla v daném řízení prokázána v době spáchání zločinu, není okolností polehčující, trestní zákon ukládá, aby k této okolnosti soud přihlédl při stanovení druhu trestu a jeho výměry. Současně má za to, že vzhledem ke svému zdravotnímu stavu je možné, za současného uložení ochranného léčení podle § 99 tr. zákoníku, dosáhnout jeho nápravy i trestem kratšího trvání, tedy pod dolní hranici zákonné trestní sazby. K ochrannému léčení pak uvedl, že s tímto souhlasí, nicméně toto mělo být ukládáno nikoliv podle ustanovení § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, kdy soud dospěl k závěru, že pobyt obžalovaného na svobodě je nebezpečný, ale ochranné léčení měl uložit v intencích § 99 odst. 1 tr. zákoníku právě se shora uvedeným spojením s § 40 odst. 2 tr. zákoníku. Obžalovaný je přesvědčen, že podmínky uložení ochranného léčení tak, jak je dovodil nalézací soud, nejsou splněny, neboť skutečnosti, že trestný čin byl spáchán ve stavu vyvolaném duševní poruchou a pobyt pachatele na svobodě je nebezpečný, je třeba splnit kumulativně. Přitom druhá z podmínek nebyla dostatečným způsobem prokázána. V obecné rovině obžalovaný uvedl, že je to znalec, kdo vymezí povahu a symptomy poruchy, o kterou se jedná, aniž by byl zbaven odpovědnosti za správné posouzení duševní poruchy z hlediska odborného. Na základě takového znaleckého posouzení je to však soud, kdo musí odborné závěry náležitě přezkoumat z hledisek uvedených v § 123 tr. zákoníku a tyto vyhodnotit i ve vztahu k závěru o tom, zda je nutné pachateli ukládat ochrannou léčbu ve smyslu § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Znaleckým zkoumáním v této projednávané věci přitom dle obžalovaného nebylo prokázáno, že by jeho pobyt na svobodě byl nebezpečný. Znalci toliko uvedli, že hrozí recidiva obdobného jednání, nicméně tyto své závěry rozmělnili při svém výsledku konstatováním, že obžalovaný dobrovolně prošel léčbou, která měla na jeho osobu (blahý) vliv. Navrhované ochranné opatření tedy bylo pouze jakýmsi preventivním opatřením, pro které nejsou splněny zákonné podmínky. K posouzení duševního stavu obžalovaného by bylo na místě ustanovit znalce se speciálními odbornými znalostmi, kdy stávající znalci nemají žádnou empirickou zkušenost s novým typem duševní poruchy v podobě gamblerství. Z tohoto důvodu je dána potřeba revizního znaleckého posudku, avšak k němu nalézací soud nepřistoupil a nekriticky se ztotožnil s názory znalců. Pokud nalézací soud zamýšlel uložit ochranné léčení, měl tak učinit podle § 99 odst. 1 ve spojení s § 40 odst. 2 tr. zákoníku, nadto ve formě ústavní, která by byla jedinou efektivní alternativou. K danému závěru se ostatně vyjádřila i ošetřující lékařka obžalovaného MUDr. M. ve své zprávě ze 4. 7. 2023, jejíž výsledek byl obžalovaným rovněž navržen. Na shora uvedených důkazních návrzích, které nalézací soud opomenul, přitom obžalovaný trvá a navrhuje jejich provedení v odvolacím řízení. Závěrem svého odvolání proto navrhl, aby odvolací soud změnil výrok o trestu tak, že uloží trest odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby za současného uložení ochranného léčení ve formě ústavní, případně zruší napadený rozsudek v uvedených výrocích a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu projednání.

5. V rámci veřejného zasedání konaného Vrchním soudem v Olomouci obžalovaný setrval na svém podaném opravném prostředku. Prostřednictvím své obhájkyň zopakoval, že jeho prohlášení viny učiněné u hlavního líčení bylo devalvováno hodnocením nalézacího soudu jako účelová taktika. Obžalovaný připomenul, že kromě doznání se svého jednání litoval a všem poškozeným se omluvil tzv. z očí do očí. Jeho postup byl činěn i s ohledem na šetření práv poškozených tak, aby tito nemuseli svou přítomností při dokazování u hlavního líčení znovu vnímat újmu, která jim byla způsobena. Sám také dobrovolně nastoupil léčbu svého patologického hráčství. Má proto za to, že soud by na něj měl hledět komplexně ve vztahu k jeho osobnosti a veškerému jednání, k němuž přistoupil se snahou odčinit následky své trestné činnosti. Tato se dotkla, stejně jako trestní řízení, nejen jeho osoby, ale též jeho rodiny. Pohled na něj tedy nelze omezovat optikou kroků v rámci insolvenčního řízení, kde vyzvaly

určité problémy. Nalézací soud tak měl podle jeho přesvědčení nedostatečně zohlednit kritéria uvedená v § 38 a § 39 tr. ř. Má za to, že byly splněny podmínky, aby byl ukládán trest pod dolní hranici zákonné trestní sazby za užití § 58 tr. zákoníku. Mimoto jeho odvolání směřuje též do formy ochranného léčení, které bylo uloženo jako psychiatrické ve formě ambulantní. Opětovně připomenul, že ještě v průběhu trestního řízení podstoupil dobrovolnou léčbu u MUDr. M., která je specialistkou zaměřenou právě na problematiku patologického hráčství. Nalézací soud však i přes skutečnost, na kterou obhajoba poukázala, tedy že ambulantní léčba v rámci všeobecné psychiatrie s největší pravděpodobností nebude schopna působit na osobu obžalovaného náležitým způsobem, zvolil tuto formu ochranného opatření. Obžalovanému by měla být ukládána léčba ústavní tak, jak bylo podrobně rozvedeno v písemném odvolání, na které v podrobnostech obhájkyň odkázala. V rámci důkazních návrhů bylo navrženo, aby vrchní soud sám, případně v rámci zrušujícího rozhodnutí, uložil soudu prvního stupně vypracování revizního znaleckého posudku, který byl proveden v rámci hlavního líčení na osobu obžalovaného, a dále byl navržen osobní výslech MUDr. M., jejíž aktualizovanou písemnou lékařskou zprávu obhajoba doložila odvolacímu soudu.

6. Obžalovaný sám ve svém vyjádření opětovně vyjádřil lítost nad svým jednáním ve vztahu k poškozeným. Pokud se týká jemu vytýkaného přístupu k insolvenčnímu správci, uvedl, že v uvedeném období čerpal neschopenky a příjmy z nich a nechával na svém bankovním účtu veškeré peníze, aby se naučil mít k těmto vztah. Využíval jen nezbytné prostředky ke svému fungování. Peníze následně propadly do insolvenčního řízení. Má za to, že s insolvenční správkyň spolupracoval řádně, byť určitá etapa mohla být lepší.
7. Intervenující státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci uvedl, že podané odvolání obžalovaného považuje za nedůvodné. Dle jeho přesvědčení se soud prvního stupně pečlivě vypořádal s veškerou problematikou a námitkami obhajoby. Trest, který byl obžalovanému uložen, považuje za přiměřený a spravedlivý. Nalézací soud především přihlédl ke všem polehčujícím okolnostem, neboť jinak by s ohledem na okolnosti případu musel být trest ukládán přísnější. Bylo zmíněno, že za výrazné přitěžující okolnosti je třeba považovat výši způsobené škody, počet poškozených, délku páčání trestné činnosti, jakož i fakt, že obžalovaný svým jednáním zneužil postavení vedoucího bankovní pobočky. Soud prvního stupně rovněž rozvedl, proč se rozhodl neaplikovat ustanovení § 58 tr. zákoníku, kdy i s tímto odůvodněním se státní zástupce plně ztotožnil. Pokud se týká ochranného opatření, to vychází ze znaleckého posudku, který byl zpracován podrobně erudovanými znalci, kteří se přesvědčivě vypořádali se všemi otázkami a zohlednili možné formy ochranné léčby a jejího dopadu na obžalovaného. Nalézací soud se v neposlední řadě vypořádal s navrženými důkazy a odůvodnil, proč k rozšíření dokazování nepřistoupil.
8. V závěrečných návrzích tedy obžalovaný navrhl, aby nalézací soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a uložil mu mírnější trest odnětí svobody za užití § 58 tr. zákoníku a současně obžalovanému uložil ochrannou léčbu ve formě ústavní. Státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci navrhl, aby odvolací soud zamítl podané odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.
9. Z podnětu podaného odvolání Vrchní soud v Olomouci, jako soud odvolací, přezkoumal z hledisek uvedených v § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i správnost postupu řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.
10. V první řadě je třeba zdůraznit, že nebyly shledány podmínky pro zamítnutí nebo odmítnutí opravného prostředku uvedené v § 253 tr. ř., neboť obžalovaný podal své odvolání jako osoba oprávněná ve smyslu § 246 odst. 1 písm. b) tr. ř., ve lhůtě stanovené v § 248 odst. 1 tr. ř. a toto

odůvodnil způsobem, který respektuje ustanovení § 249 odst. 1 tr. ř. Souhrnně lze tedy konstatovat, že odvolání bylo podáno řádně a včas.

11. Po přezkoumání věci odvolací soud dále konstatuje, že řízení, které předcházelo vydání napadeného rozsudku, netrpí závažnými procesními vadami uvedenými v § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., neboť byla plně respektována příslušná ustanovení tr. ř., zejména týkající se řádného objasnění věci a dodržení práva obžalovaného na obhajobu. Jmenovaný byl od počátku trestního řízení zastoupen obhájkyň, které bylo umožněno účastnit se všech procesních úkonů přípravného řízení, jakož i řízení před soudem. Obžalovaný i obhájkyň měli možnost osobně se účastnit hlavního líčení před nalézacím soudem, u kterého mohli využít všech svých práv, počínaje práva vyjádřit se k věci, jež mu byla kladena za vinu a účastnit se prováděného dokazování. To pak bylo dle přesvědčení odvolacího soudu rovněž vedeno za respektování zákonných ustanovení a při dodržení zásady ústnosti a bezprostřednosti.
12. Po posouzení veškerých námitek uplatněných obžalovaným a jejich promítnutím do úvah, které nalézací soud vtělil do napadeného rozsudku, dospěl odvolací soud k závěru, že opravný prostředek Jiřího S. není důvodný.
13. Předně je třeba připomenout, že v rámci hlavního líčení konaného Krajským soudem v Ostravě, pobočka v Olomouci, došlo k jeho prohlášení viny obžalovaného a jejímu přijetí nalézacím soudem, kdy takovýto postup odvolací soud hodnotí jako důvodný a provedený řádným způsobem v intencích § 206c tr. ř. Odvolací řízení tak bylo i s ohledem na obsah opravného prostředku redukováno na přezkum otázky uloženého trestu a ochranného opatření. Odvolací soud připomíná, že obžalovaný byl uznán vinným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, za což mu byl podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody ve výměře 6 let a 9 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Pokud se týká samotné výměry uloženého trestu odnětí svobody, tuto je vrchní soud nucen označit za zcela zákonnou, neboť vychází z trestní sazby uvedené pod § 209 odst. 5 tr. zákoníku, jež pro uvedenou trestnou činnost činí od 5 do 10 let. Nalézací soud ve svých úvahách o druhu a výměře trestu hodnotil veškerá kritéria uvedená zejména v ustanoveních § 37 až § 39 tr. zákoníku. V podrobnostech lze poukázat zejména na body 12. a 13. odůvodnění napadeného rozsudku, kdy soud prvního stupně zhodnotil veškeré okolnosti případu, jakož i osobu obžalovaného. Zejména poukázal na délku páchané trestné činnosti, počet poškozených a výši škody, která je pětinasobně větší než dolní hranice škody velkého rozsahu. Nalézací soud též věnoval pozornost paletě okolností, které naopak svědčí ve prospěch obžalovaného, a to zejména v podobě jeho postoje k trestné činnosti, kdy učinil prohlášení viny, které bylo soudem přijato, vyjádřil lítost nad svým jednáním a osobně se omluvil poškozeným za současné vyjádření snahy nahradit těmto škodu. Nalézací soud však otázku potencionální náhrady škody bere s určitou rezervou, kdy poukázal na součinnost obžalovaného s insolvenční správkyň, která nebyla bezproblémová, a zaobíral se poměrně podrobně skutečností, kdy obžalovaný prováděl majetkové dispozice se svým nemovitým majetkem ve prospěch pouze jednoho z věřitelů, aniž by hodnověrným způsobem podal vysvětlení takovýchto transakcí, respektive při jeho vysvětlování jedna odpověď vyvracela druhou. Vrchní soud se zcela ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, jestliže tento vidí určitý kalkul v jednání obžalovaného, který na jedné straně tvrdí, že byl po celou dobu páchaní trestné činnosti v zajetí svých hráčských myšlenek, avšak při údajné ochraně investice Richarda W. v prosinci 2019 byl schopen postupovat zcela racionálně a chránit – dle svého vyjádření – investici posledně jmenovaného. Jestliže tedy nalézací soud uzavřel, že na straně obžalovaného nespátřuje okolnosti výrazně polehčující a již rozhodně ne výjimečné či ojedinělé, je třeba s takovýmto názorem souhlasit, a to zejména s ohledem na případnou aplikaci ustanovení § 58 tr. zákoníku, již se obžalovaný ve svém odvolání domáhal.

14. V rámci shora uvedeného ustanovení soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici stanovené trestní sazby, má-li vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a lze jeho nápravy dosáhnout i trestem kratšího trvání (§ 58 odst. 1 tr. zákoníku). Zákonodárce též předvídá takový postup za situace, kdy pachatel prohlásil svou vinu a soud má současně za to, že vzhledem k poměrům pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti lze dosáhnout jeho nápravy i trestem kratšího trvání (§ 58 odst. 2 písm. b/ tr. zákoníku). Jak tedy vyplývá ze samotného názvu ustanovení § 58 tr. zákoníku, k jeho aplikaci může dojít, jestliže nastanou takové skutečnosti v projednávaném případě, které nejsou běžně se vyskytující, a trest, který by soud jinak ukládal v mantinelech zákonné trestní sazby, by se mu jevil nepřiměřeně přísný, případně na straně pachatele existují takové mimořádné poměry, které při povaze jím páchané trestné činnosti a vzhledem k jeho postoji k ní, který projevil v podobě určitého uvědomění si škodlivosti jednání prohlášením své viny pod § 206c tr. ř., takový postup odůvodňují. Ve výše uvedených případech se však vždy jedná o postup, který je odvislý od uvážení soudu, které učiní po pečlivém zhodnocení všech okolností případu a osoby obžalovaného.
15. V případě obžalovaného Jiřího S. se vrchní soud ztotožnil s názorem nalézacího soudu, že k takovýmto podmínkám na jeho straně nedošlo. Připomenout lze zejména fakt, že obžalovaný se dopouštěl závažné majetkové trestné činnosti, při jejímž páčání využíval, respektive zneužíval, svého postavení coby vedoucího bankovní pobočky, jakož i obeznámenosti s řadou osob, kteří mu buď pro jeho pracovní zařazení, nebo pro určité osobní vazby v rovině příbuzenských, či přátelských, důvěřovali. Obžalovaný se pak daného protiprávního jednání nedopouštěl pouze jakýmsi náhodným, krátkodobým jednáním, ale toto páchal po dobu více než čtyř let vůči 29 poškozeným, z nichž vylákal částku, která přesahuje více než pětinasobně hranici škody velkého rozsahu. Již s ohledem na uvedená specifika případu je postup podle § 58 tr. zákoníku těžko představitelný. Je sice pravdou, že obžalovaný se k trestné činnosti doznal, projevil lítost, a to nejen ve verbální rovině u soudu, ale rovněž svým chováním vůči poškozeným, kterým se omluvil, a vyjádřil snahu způsobenou škodu nahradit. Je však třeba si uvědomit, že obžalovaný sám uvedl, že trestné činnosti zanechal v podstatě až pod tlakem věřitelů, kteří se domáhali vrácení zapůjčených částek, přičemž až do chvíle, kdy takovéto urgencye byly neúnosné, neustále trestnou činností páchal v jím tvrzené představě, že peníze, které používal k patologickému hráčství, zhodnotí výhrou, z níž by bylo možné peníze vracet. Odvolací soud nemůže zpochybňovat znalecké závěry z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie, které potvrdily, že jmenovaný trpí patologickým hráčstvím, v důsledku čehož byly jeho ovládací schopnosti sníženy, a to až podstatnou měrou, nicméně plně souhlasí s názorem soudu prvního stupně, že některé další jeho kroky, které obžalovaný činil po doznání trestné činnosti, a které souvisí s jeho údajnou snahou o vypořádání směrem k poškozeným, nedokázal relevantně vysvětlit. Jedná se zejména o převody nemovitého majetku, které odůvodňoval ohrožením investice Richarda W., případně ne zcela bezproblémovou spoluprací s insolvenční správkyň. Ačkoliv se obžalovaný snažil určitým způsobem zdůvodnit svůj postup také v rámci odvolacího řízení, na jeho vysvětlení vrchní soud pohlíží stejnou optikou, jako to učinil soud krajský, tedy že jím vyjádřená snaha o náhradu způsobené škody nevyznívá natolik upřímně, jak se to obžalovaný snaží prezentovat soudu. V každém případě tedy okolnosti případu, jakož i poměry obžalovaného, nebylo možno vyhodnotit jím navrhovaným způsobem, tedy možností aplikace ustanovení § 58 odst. 1, eventuálně odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.
16. Uložený trest ve výměře 6 let a 9 měsíců pak odvolací soud považuje jednak za zcela zákonný, když je ukládán v mantinelech zákonem vymezené trestní sazby, a byť jeho konkrétní výměra je spíše přísnějšího charakteru, v žádném případě jej nelze označit za nepřiměřený ve smyslu § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř., a soud proto neshledal důvod pro zásah do napadeného rozsudku

v daném směru. Stejně tak byly respektovány zákonná požadavky § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku na zařazení obžalovaného pro výkon trestu do věznice s ostrahou.

17. Otázka uloženého trestu odnětí svobody a jeho výměry pak souvisí rovněž s dalším přezkumem odvolatelových námitek, a to stran uložení ochranného opatření – ochranného léčení psychiatrického v ambulantní formě. Obžalovaný v daném směru namítá, že sice ochrannou léčbu považuje za uloženou správně, nicméně v jeho případě již s ohledem na předchozí léčbu a vyjádření ošetřující lékařky M. by toto ochranné léčení mělo být ukládáno ve formě ústavní, kdy pouze takto na něj bude moci být působeno adekvátním způsobem a k tomu aprobovanými odborníky. V uvedeném směru pak obžalovaný zpochybnil znalecké závěry MUDr. Bohumila Navrátila a PhDr. Pavla Koldy, kteří nemají dle jeho přesvědčení potřebné zkušenosti s problematikou patologického hráčství, a absenci týchž zkušeností spatřuje v případě uložení psychiatrického léčení ambulantního, kde nebude zajištěno, aby se dostal ke spolupráci se skutečným odborníkem na danou problematiku. Obžalovaný současně s tímto vyjádřením navrhl, aby bylo doplněno dokazování, a to jednak o jiný – revizní znalecký posudek, který by verifikoval závěry soudních znalců vyslechnutých soudem prvního stupně, a současně předložil aktualizovanou lékařskou zprávu MUDr. M., jejíž výslech před odvolacím soudem rovněž navrhl.
18. Vrchní soud v Olomouci připomíná, že shodné důkazní návrhy obžalovaný adresoval již soudu prvního stupně a tento se s nimi vypořádal v odůvodnění napadeného rozhodnutí (bod 17. odůvodnění). Je přitom právem soudu prvního stupně stanovit rozsah dokazování, o jehož výsledky opře své meritorní rozhodnutí. Jestliže některé z navrhovaných důkazů neprovede, je povinen vyložit, proč a z jakých důvodů tak neučinil. Této povinnosti nalézací soud dostal, a není proto na místě o důkazech, jejichž provedení se obhajoba domáhá, hovořit jako o důkazech opomenutých. Dále třeba souhlasit se závěry nalézacího soudu, že znalecký posudek MUDr. Navrátila a PhDr. Koldy, soudních znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie, k vyšetření duševního stavu obžalovaného, lze považovat za zákonný a reflektující veškeré otázky, ať již položené znalcům při jejich ustanovení, tak v rámci osobního výslechu u hlavního líčení. Jmenovaní reagovali zcela přesvědčivě na veškeré skutečnosti, k nimž byli dotazováni, a odvolací soud v naprosté shodě se soudem nalézacím nepovažuje znalecké závěry za jakkoliv pochybné tak, aby vedly k potřebě vypracování nového či dokonce revizního znaleckého posudku. U obžalovaného byla konstatována nutká a impulsivní porucha – patologické hráčství, v důsledku čehož byly jeho rozpoznávací schopnosti zachovány a schopnosti ovládací sníženy, a to až podstatnou měrou, nikoliv však do té míry, aby se blížily jejímu úplnému zániku. Obžalovaný tak mohl rozpoznat nebezpečnost (škodlivost) svého činu pro společnost, stejně jako byl schopen chápat smysl trestního řízení. Znalci zohlednili fakt, že Jiří S. podstoupil dobrovolné ústavní léčení, z něhož byl propuštěn vždy v dobrém, kompenzovaném stavu a byl poučen, jakým způsobem se má dále chovat, respektive čemu se má vyhýbat. Pokud by takovéto podmínky obžalovaný zachoval, bylo by možné hovořit i o trvalé abstinenci hráčství a nelze tak vyloučit zásadní zlom v životním stylu obžalovaného, nicméně současně znalci poukázali na možnost případného negativního dopadu zadluženosti obžalovaného, kdy takováto ekonomická zátěž vede ke kontaktu s nechráněným prostředím, a tudíž nelze vyloučit recidivu uvedeného jednání. Znalci současně vyjádřili svůj názor na omezení osobní svobody obžalovaného v rámci medicínské péče, kdy jednak pro uložení zabezpečovací detence nebyly splněny zákonné podmínky a v případě ústavní léčby připomenuli, že odborné léčebné ústavy zabývající se závislostmi neodlišují závislosti gamblerského typu od závislosti na psychotropních látkách, čímž může vznikat závažná problematika, kterou nelze ignorovat. V důsledku výše uvedeného se může objevovat problém v přístupu k pacientům s odlišnými závislostmi, a to zejména v rámci skupinových setkání, kdy je pro určité skupiny třeba vyžadovat odlišný přístup a léčbu.

19. Jestliže obžalovaný namítá, že pro postup uvedený v § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, který zvolil nalézací soud, nejsou splněny podmínky, pak s takovýmto názorem nelze souhlasit. Dle výše uvedeného ustanovení může soud uložit ochranné léčení i tehdy, jestliže pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Obžalovaný správně poukazuje na fakt, že při daném postupu je třeba splnění dvou kumulativních podmínek, a to jednak spáchání činu ve stavu vyvolaném duševní poruchou, kdy tato podmínka byla splněna, což verifikovali nejen soudní znalci, ale existenci duševní poruchy nerozporuje ani sám obžalovaný, a dále je třeba vyhodnotit pobyt pachatele na svobodě jako nebezpečný. Takovouto nebezpečnost je třeba vztahovat k zájmům, které jsou chráněny tr. zákoníkem, vždy ve vztahu k jednání, jehož se dotčená osoba dopouštěla. Současně však k naplnění daného požadavku není možné dovozovat jen z jednání, které naplňuje znaky trestného činu, ale pro závěr o pravděpodobnosti možného opakování trestného jednání musí být zjišťován též stupeň duševní poruchy pachatele, popř. jeho dosavadní recidivní projevy, které mohou vytvářet stav nebezpečí pro společnost při ponechání takového pachatele na svobodě (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 1968, sp. zn. 3 Tz 9/68). Obžalovaný se v rámci trestné činnosti dopouštěl útoku vůči majetkovým zájmům jiných osob, od nichž vyzískával finanční prostředky pod nepravdivými záminkami, kdy skutečným důvodem jeho jednání byla snaha zajistit si prostředky pro kurzové sázky v důsledku patologického hráčství. Ačkoliv samotné konstatování odborníků, byť znalců, není možné považovat za automatický podklad pro rozhodnutí o uložení ochranného léčení, ale vždy je třeba vycházet z celkového zhodnocení okolností případu a poměrů, respektive osobnosti pachatele, odvolací soud se plně ztotožňuje s názory, které nalézací soud vystavěl na vyjádření slyšených znalců. Je zřejmé, že i přes předchozí léčbu obžalovaného, která byla hodnocena jako kvalitní, s potenciálem možného zlomu jeho života do budoucna, nelze vyloučit, že právě pro předpokládanou potřebu uhradit vysokou škodu, kterou obžalovaný způsobil poškozeným, se tento může opět dostat při nekontrolování svého jednání do nové spirály snah o zajištění finančních prostředků nelegální cestou, respektive způsobem, jak to činil dříve, tedy neopodstatněnou snahou o získání peněz nejistými kurzovými sázkami. Ostatně v daném směru vypovídal i sám obžalovaný, jestliže poukazyval, že ve své trestné činnosti pokračoval stále i proto, že se domníval, že ze získaných prostředků a jejich vsazení se mu podaří realizovat zisk formou výhry a tímto způsobem splatí předchozí závazky. Odvolací soud tedy souhlasí s tím, že na chování obžalovaného je třeba stále dohlížet formou lékařské péče, byť ambulantního charakteru, aby se udržela jeho kompenzovanost ve vztahu k problémům, které s sebou přináší jeho duševní porucha, a došlo k eliminaci případného budoucího protiprávního jednání. V daném ohledu tedy byla osobnost obžalovaného správně vyhodnocena jako stále nebezpečná, ve smyslu jeho pobytu na svobodě, pro zákonem chráněné společenské zájmy, v tomto případě majetek třetích osob.
20. Pokud se týká vlastního zaměření ochranné léčby, pak není důvodná námitka, že tato byla určena v rovině psychiatrické. Odvolací soud připomíná, že při určení druhu ochranné léčby vychází soud vždy z vyjádření odborníků, v tomto případě znalců, stejně jako ze zaměření zdravotnických odvětví, která jsou v daném směru k tomu vyčleněna. V případě léčby pacientů a jejich duševního stavu tak přichází do úvahy de facto dvě možnosti ochranné léčby, a to péče psychiatrická či sexuologická. V případě obžalovaného tedy určení ambulantní léčby psychiatrické je jedinou možností, kterou je možné Jířimu S. uložit, kdy stejného názoru byli i ustanovení znalci.
21. Jestliže obžalovaný namítá, že v rámci ambulantní péče nebude mít kontakt s odborníkem na patologické hráčství, je takováto domněnka nepodložená. Je třeba připomenout, že při nařízení výkonu ochranného léčení podle § 351 tr. ř. příslušný předseda senátu vychází z předchozího projednání dané léčby s jednotlivými zdravotnickými zařízeními a jejich schopností převzít pacienta. V tomto kroku tedy lze ověřit, zda příslušné zdravotnické zařízení

je schopno poskytnout péči na takové úrovni, aby obsáhlo specifika duševní poruchy obžalovaného. Stejně tak, pokud by se v průběhu léčby ukazovala určitá neefektivita právě s ohledem na specializaci dotčeného zařízení, není vyloučena možnost změny ochranného léčení a přerazení obžalovaného do jiného zařízení.

22. Na výše uvedených závěrech odvolacího soudu nic nezměnilo ani doplnění dokazování o lékařkou zprávu vypracovanou MUDr. Andreou M. (č. l. 3193), kterou obhajoba předložila u veřejného zasedání. Předně je možno uvést, že dotčená lékařská zpráva ze dne 27. 11. 2023 je obsahově téměř shodná s lékařskou zprávou ze dne 4. 7. 2023, kterou vypracovala táž lékařka, a která byla provedena jako důkaz u hlavního líčení (č. l. 3130). Z aktualizované zprávy se podává jak subjektivní vyjádření obžalovaného k léčbě, respektive k jeho stavu, tak vlastní nález a doporučení. Z něj obhajoba poukázala zejména na sdělení, podle nějž pokud pacient nastoupí výkon trestu odnětí svobody, je u něj vzhledem k diagnóze patologického hráčství z odborného hlediska plně indikována léčba této poruchy. Soudními znalci bylo doporučeno ochranné léčení psychiatrické v ambulantní formě, jehož účel vzhledem ke specifikám diagnózy patologického hráčství lze v ambulanci všeobecné psychiatra odborně zpochybnit.
23. Jak již bylo uvedeno výše, ošetřující lékařka, stejně jako obhajoba, vyjadřuje zcela nepodložený závěr, že ambulance všeobecného psychiatra není schopna zajistit účelnou léčbu obžalovaného, aniž by měla poznatek o konkrétním zařízení, které by danou ambulantní péči mělo vykonávat, a zcela opomíjí fakt, že soud při stanovení zdravotnického zařízení může a také by měl volit takový subjekt, který bude schopen zajistit efektivní průběh ochranného léčení, a v případě, že by se i v průběhu doby tato nejevila efektivní, může být přistoupeno ke změně daného zařízení. Je třeba dále připomenout, že zpracovatelka lékařské zprávy, jejíž výsledek byl stejně jako u soudu prvního stupně navržen soudu odvolacímu, není dle zjištění v databázi soudním znalcem a je proto velmi problematické vnímat její závěry zpochybňující výsledky provedeného znaleckého zkoumání, o to více, že sama jmenovaná je psychiatrickou, jejíž odbornost vzhledem k léčbě patologického hráčství sice odvolací soud nikterak nezpochybňuje, avšak současně se zcela jistě nejedná o jediného odborníka, který by byl schopen zajistit adekvátní léčbu obžalovaného. Proto ani odvolací soud neshledal potřebu osobního výsledku MUDr. M., který odmítl a takový postup odůvodnil již soud prvního stupně.
24. Ostatně je třeba rovněž připomenout, že pokud obžalovaný navrhoval uložení ochranného léčení ústavního, a to postupem uvedeným v § 99 odst. 1 tr. zákoníku, pak právě v této rovině je otázka ochranného opatření a jeho formy propojena s druhem a výměrou sankce, již byl jmenovaný postížen. Jak již bylo rozvedeno výše, odvolací soud nikterak nezpochybnil závěry nalézacího soudu ohledně potřeby ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody, a to ve výměře, která je stanovena v mantinelech základní zákonné trestní sazby bez aplikace ustanovení § 58 tr. zákoníku. Ustanovení § 99 odst. 1 tr. zákoníku, na které odkazuje obžalovaný, přitom předpokládá, že soud uloží ochranné léčení v případech uvedených v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1 tr. zákoníku, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřítomnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Jediným případem, kdy by odvolací soud tedy mohl postupovat podle návrhu obžalovaného, by byla situace, pakliže by dospěl k závěru, že vzhledem ke zdravotnímu stavu obžalovaného, tedy jeho zmenšené přičetnosti, by bylo možné za současného uložení ochranného léčení dosáhnout možnosti jeho nápravy i trestem kratšího trvání, a proto by došlo ke snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby (§ 40 odst. 2 tr. zákoníku). Jestliže však odvolací soud neshledal důvody pro užití § 58 tr. zákoníku, byla by změna toliko ve formě ochranného léčení, u něhož by došlo k posunu z ambulantního na ústavní, postupem, který by vedl ke znevýhodnění postavení obžalovaného, neboť ústavní formu léčení je třeba považovat za výraznější omezení práv obžalovaného, než je tomu u formy ambulantní. Uvedená změna,

aniž by k této došlo v intencích § 99 odst. 1 tr. zákoníku, by tedy byla postupem, který by znamenal porušení zásady zákazu reformace in peius, jestliže bylo odvolání podáno toliko obžalovaným.

25. K výše uvedenému je vhodné též doplnit, že soud prvního stupně správně poukázal na potřebu orgánů činných v trestním řízení postupovat i při ukládání sankce s ohledem na zachování principu subsidiarity a proporcionality trestních sankcí a ochranných opatření, kdy takovéto mají být vždy ukládány pouze a jen v takovém rozsahu, který postačuje k dosažení účelu trestního řízení, jež bude co možná nejmenší měrou zasahovat do práv obžalovaného. Jestliže proto soud prvního stupně ve shodě se znaleckými závěry dospěl k názoru, že účelu ochranného léčení bude moci být dosaženo již v ambulantní formě, a odvolací soud o takovémto názoru nepochybuje, nebylo na místě ukládat ochranné opatření závažnější povahy, tedy ochrannou léčbu ve formě ústavní.
26. Pro úplnost přezkumu napadeného rozhodnutí v otázce ukládaných trestů pak odvolací soud doplňuje, že pochybení soudu prvního stupně nebylo shledáno ani při uložení trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu výkonu povolání souvisejících se správou finančních prostředků třetích osob v trvání 7 let, kdy také uložení této sankce soud prvního stupně odůvodnil (bod 15.) potřebou znemožnit obžalovanému do budoucna páčání obdobné trestné činnosti, již se dopouštěl v pozici vedoucího pobočky Raiffeisenbank v Olomouci, v jejímž rámci využíval znalosti výše finančních prostředků na účtech klientů banky, jakož i důvěryhodnost, která z takovéhoho postavení vyplývala. Ostatně obžalovaný sám v rámci podaného opravného prostředku proti tomuto druhu trestu a jeho výměře nikterak nebrojil.
27. Závěrem tedy Vrchní soud v Olomouci konstatuje, že po přezkoumání napadeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, a řízení, které mu předcházelo, to vše ve světle odvolacích námitek obžalovaného, dospěl k závěru, že soud prvního stupně postupoval při ukládání trestu zcela dle všech kritérií, která na takovýto postup kladou příslušná zákonná ustanovení, zohlednil veškeré okolnosti případu, jakož i osobu a poměry obžalovaného, a nebyla tak shledána důvodnost odvolacích námitek směřujících k existenci vady vytyčené v ustanovení § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř. Pro výše uvedené proto vrchní soud odvolání obžalovaného podle § 256 tr. ř. zamítl.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný. Do dvou měsíců od jeho doručení je možno proti němu podat dovolání. Dovolání mohou podat nejvyšší státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoliv výroku rozhodnutí a obviněný pro nesprávnost výroku, který se ho bezprostředně dotýká. Obviněný může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Podání obviněného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se za dovolání nepovažuje. Dovolání se podává u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni (v daném případě u Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci). O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud v Brně. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí podání (§ 59 odst. 3 tr. ř.) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se dovolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu, s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až m) tr. ř. nebo § 265b odst. 2 tr. ř., o které se dovolání opírá. Nejvyšší státní zástupce je povinen v dovolání uvést, zda je podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.

Poškozený má možnost žádat o uspokojení nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, za který byla obžalovanému uložena majetková sankce tímto rozhodnutím, a to podle zákona

č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů.

Olomouc 5. prosince 2023

Mgr. Petr Andres v. r.
předseda senátu

JUDr. Michael Vrtek, Ph.D. v. r.
zpracoval